

VI. L E V É L.

*Költ Komáromban, Sz. György Havának
21. Napján.*

'A' Méhek' Országának folytatása.

Némellyekbe rakják a' nyers, és a' még el nem készült viaszat, mellyen azon méhek dolgoznak, mellyek likaikból ki nem szoktak menni. A' több likak pedig, mellyeknek szárnok leg-nagyobb, arra rendeltettek, hogy azokba a' tojások rakattassanak-bé, mellyekből az új méhek származnak.

Eggy Kasban közönségesen nints több egy Királynénál, kilentz vagy tíz száz hímeknél, és mintegy 16. ezer köz méhek-nél, mellyek sem a' hím sem a' nőtény. Nem közzé nem számláltathatnak, és smunkásoknak neveztetnek, mivel az egész munkát 's mívet ezek folytatják. Igaz ugyan hogy néha három 's négy nőtény méheket is vehetünk észbe a' Kasban; de a' tél el-múlván, soha egynél többet abban nem találhatunk, és ez a' méhek' Királynéjok, az Anya méh, melly az egész kast élteni. Mert mihelyt a' Királyné közzülök ki-vétetetik, vagy ki-vész, oda vagyon egyszeribe

M. Gyűj. IV. N.

F

min-

minden munkájok, minden elevenfőgek a' méheknek, és az egész Tárfaság el-fzéled. — A' Királyné minden munkától szabad. Az ő foglalatofsága egyedül ebben áll, hogy tojjon; és minden más méhek egyedül ő tőle származnak. Mert ő hét hetek alatt szaporíthat 10. 's 12. ezer fjakat, esztendő által pedig 30. 's 40. ezeret. Az Udvarnokok, vagy tulajdonképpen szóllván a' Királynénak kedve-töltő palotás Kavallérjai és Szeretői, mellyeknek számok néha ezerre is rá mehet; mindnyájan hím méhek. De a' kasban őket közönségesen tovább nem szemlélhetjük, hanem tsak Pünköst havának elejétől Sz. Jakab havának végéig; mivel ekkor többnyire mindnyájan erőszakos halállal vesztetnek-el. Ezen Udvarnokok hasonlóképpen szabadofok a' munkától, és tsak ez az ő foglalatofságok, hogy a' Királyné mellett szolgáljanak, udvaroljanak, a' kinek t. i. ők férjeik. A' mint hogy némelleyek közzülök annak mézet adnak eleibe; némelleyek órrotskáikkal annak egész testét el-járják, el-tzirókálják, és minden motskóktól meg-tisztogatják, útazásában követik, kísérik, és azt terhbe ejtik; ámbár még e' végett fokat kelljen a' Királynénak ő utánok járni, szándékát jelenteni, és fok elől meg elől kezdett hízelkedései, nyájjaskodásai által tsiklándozni, ébrefztgetni. Vala-

mint

mint a' Török és Perfiai Szultánoknak egy egész palota felefégeik vagynak; így a' méhek' Királynéjok számos teli palota férjeket tart. Ezen udvarló Kavallérok tsak mézzel élnek; holott ellenben a' közönséges méheknek nagyobb részént tsak viafz az eledelek Ezen utólsók korán reggel, még nap fel-költe előtt el-hagyják a' kast, és a' Tárfafágnak javára soha másképp' vissza nem térnek, hanem mézzel és viafzsal meg-terhelve; de az Udvarnokok soha elébb ki nem mernek menni, hanem 11. óratájban, hogy magokat frissítsék, friss levegőt szívjanak, egyenek és legeljenek. Estvéli 6. órakor pedig ismét vissza mennek, mivel már ekkor a' levegő nékiek híves. Fulánkjok nintsen, mivel őket a' természet tsupán tsak a' Királynénak gyönyörködtetése végett formálta.

A' több méhek, mellyek a' köz nép neve alatt foglaltatnak-bé, és a' mellyeknek semmi bizonyos nemek nints, mind munkások. Kik közzül míg némelly része a' viafznak való matériát fzedegeti öfzve; addig más része ki a' viafzat veszi elő, abból házatskákat építvén; ki a' már meg-épült házatskákat tisztogatja és készíti-el; ki a' mézet hordja a' virágokról öfzve, és élés házakra rakja a' minden napi, és a' jövendőbéli szükfégre. Mások a' már teli élés tárokat bé-zárják, bé-tapasztják a' jövendő tél-

re; mások az ifjak körül dajkálkodnak ele-
delt hordván azoknak; mások a' még éret-
len méh fiatskák' likaiknak ajtajait viafzkol-
ják-bé, hogy annál hamarább meg-érjenek.
Némellyek a' kasnak hasadékjait, likait, föl-
tozgatják; némellyek a' hólttakat hordják-ki,
vagy ha nem bírnak velek, viafzba takar-
gatják, mellyben kár tétel nélkül el-fzárad-
nak, 's a' t. De nints tsudálatofabb, és
rend kívül valóbb mint a' méheknek fzár-
mazások, tenyészések. Most mondám, hogy
mindnyájöknak anyjok a' Királyné. Egy-
szerre terhes lehet ez 5. ezer tojásokkal; mel-
lyeket következendöképpen rak-le. El-kö-
zelgetvén az idő mellyben tojni akar, el-in-
dúl a' kasban egy nagy fereg méhnek kife-
rése között minden likaknak meg-vizsgálá-
fokra, és azokat két ízben el-járja. Elföben
csak a' fejét dugja azokba bé; 's azzal to-
vább mégyen. Másodszor pedig hátúlsó fe-
lével búvik belé. Az elfő vizsgálat azért
teszi, hogy láfssa, ha üres és tífzta é a' lik;
vagy nintsen é benne valami, melly a' to-
jásnak ártalmára lehetne? Másodszor pedig
belé tojik, melly egy fzempillantás alatt
meg-efik. Minekutánna egymás után 5. 's
6. tojást ki-tojott, egy kevésbé meg-áll-
podik, és magát ki-nyúgodja. Néha né-
mellyik mellett csak el-mégyen, ha t. i. éfz-
be-vefzi, hogy az vagy igen nagy, vagy
igen

igen szük azon tojásnak mellyet tojni akar. — Ennek világosabb meg-értésére meg kell jegyeznünk, hogy minden kasban három forma likak találatnak. A' leg-kisebbek közzülök azon tojásoknak valók, mellyekből a' köz nép származik; a' nagyobbak azoknak valók, mellyekből a' fő méhek, avagy a' Királynének udvarlói lésznek; a' harmadik forma likak, mellyeknek különös formájok és alkotások vagyon, azon tojásokat vészik magokba, mellyekből a' Királynének származások vagyon. A' leg-tsudálatosabb ebben az, hogy a' Királyné soha el nem hibázza, sőt egyfzeribe tudja azt bizonyos természeti ihlésből, minémü tojás következék a' ki-tételre; 's azért soha egy köz tojást sem tojik a' fővebb, egy főbb tojást sem a' köz vagy apróbb likakba, üregekbe, odvakba.

A' méhek ezek szerént Monárkhiában, egy Fejü Birodalomban élnek; még pedig egy asszonynek igazgatása alatt. Társaságok olly jó rendbe vagyon szedve, hogy az emberi leg-rendesebb igazgatás formájának sem enged; sőt inkább mindnyáját fellyül haladja. Minden méhek a' köz jóra, a' köz haszonra dolgoznak, és a' Társaságnak köz Javát feljebb betsülik a' magok különös hasznoknál; mellyet az emberek között fel nem találunk.

Pápán. Kováts Ingenieur.

T.

T. U:

Melly meg-győzöttünk mi az Úr', és más buzgó hazafijaknak okaik által a' Magyar nyelvnek be-hozatása', 's annak virágozása' hasznáról, én azt elegendő-képpen meg nem magyarázhatom. Kinek kinek Nevendék Pap társaim között első kérdése ha újság érkezik: „Mi jó van a' Magyar nyelvről benne. „ Óhajták tudni-illik azon jövendelésnek, melly a' Mindenés Gyűjteménynek 14-dik levelében vagyon, tellyesfedését belőlök hallani, vagy olvasni: mert itten óh fájdalom mindent ellenkezőt látunk, és hallunk; mindenek tsak a' Deák nyelvre látszanak hajolni; és ezt a' nyelvünk' utólfó ki-vezésének okát kebelekre fogadni semmit sem íróznak: bár-ne lenne az! de mit lehet mást jövendőlni. Ám egynehány esztendőktől fogva majd tsak nem közönséges kedvelséget nyert a' Német nyelv; még most is jobbjára ez harog az itt tanuló Ifjúság' szájában; ezek idővel Országunk' Rendjei közzé fognak jutni, 's akkor is a' Deák nyelv mellett a' meg-ízlelt Németet fogják, mind magok gyakorlani, mind gyermekeiket ezen kedvellett nyelvre taníttatni, (keveset gondolván a' Magyararral, mivel erre a' Deák mellett nem nagy szükségek lészén) és így napról nap-

napra fog a' Magyar' száma kevesedni, míg-
 len végre mint a' kevés számú méh tökés-
 től ki-vész. De talán el-háritják az egek
 ezen gonoszt, és a' mint a' Magyar Kurir
 bíztat, a' jövő Ország-gyűlésén meg-lefz'
 az, a' mit olly buzgón óhajtunk. A' Dié-
 ta fogja tehát kétségeskedésinknek végét sza-
 kasztani. Bár tsak némelly jó Poétáink
 most kötnék-fel ezeket, és míg idő van,
 addig készítenének helyet a' Magyar nyelv-
 nek érzékeny verseik által a' félre húzó fzi-
 vekben. Sőt bár itt vólnának már; nagy
 haszonnal lehetne ezeket a' Korona' őrzéfé-
 re jövő Nemeseink között osztogatni.

Gyalázatunkra szolgál valóban, hogy
 azok, kiknek nyelvek nem Magyar, buzgóbb
 indulattal viseltetnek nyelvünkhöz, mint sem
 némelly Magyarjaink. — Verthesz a' szép
 tudományok' Professora, ámbár két eszten-
 dők előtt még egy szót sem tudna Magya-
 rúl, még is most annyira ment nyelvünk'
 tanulásában, hogy már minden Magyarúl
 írtt könyveket tökéletesen ért.

Fő Tisztelendő Wolgemuth Filep Úr
 a' Pesti nevendék Papságnak fő kórmányo-
 zója; olly szívvel indulattal viseltetik ked-
 ves nyelvünkhöz, hogy midőn azon buzgó
 óhajtásunkat, hogy a' Német úgy nevezett
 Pastoralis Theologia helyébe a' Magyar lép-

jen-be, (a) elébe terjesztettük volna; így válafozolt: hogy ő minek előtte szótt tettünk volna, már erről bőven gondolkozott, 's ígérte is azon lettét; hogy ne tsak a' lelki tanítóji tudomány, hanem az erköltsi is, a' jövő efoztendőtől fogva Magyarúl folytattasfon addig is, míglen idővel az egész szent tudomány kedves nyelvünkön taníttatna. Valóban meg-érdemli ezen nevű Úr buzgó fzeretetünket, a' ki azon kívül hogy a' Magyar nyelvet maga is izorgalmatofoan tanulja, azt még új Magyar könyvekkel is előmozdítani munkáfoan igyekfozik. Mostanában is három könyvet fordíttat Magyarra, kiknek egyyikét ú. m. *Spaldings Bestimmung des Menschen*. T. Dajka Gábor 3-dik efoztendőbeli Nevendék Papra bírta; ki is ennek fordítáfoával már kéfozen vagyon, és nem fokára a' T. T. Wolgemuth Úr parantsolatjára fajtó alá fog kerülni. (b) Ezen em-

---

F e g y z e s.

- (a) Ha ez be-telleyesedne, volna leg-alább egyy tanulmány, (és olyan tanulmány, mellybe az egész Sz. tudomány, rész szerént pedig Filozofia, és Medica is be-folyik) mellynek kedvéért bölts Magyar könyveknek kellene meg-jelenni.
- (b) Más Nevendékek pedig más külön külön munkákban foglalatoskodnak. T. Kerestelyi Magyar Grammatikát kéfozit. T. R. F. a' *Monteskö* fordítáfoához kezdett. Egyy más pedig egyy olyan játéknak kéfozítéséfoáról gondolkozik, mellyel a' Magyar nyelvet kedveisé tegye.

említettett fáradhatatlan Nevendék, nem ké-
 méllvén tsekély egészségét, azon fellyül hogy
 szüntelen a' Magyar munkáknak készítése-
 ben fáradozik, a' Magyar nyelv' tanításának
 terhét is önként minden jutalom nélkül ma-
 gára vállalta, mellynek kedvéért még ezen
 iskolai esztendőnek kezdetével Magyar præ-
 lectiókat kezdett tartani, mellyeket máig is
 olly szerentséfen gyakorol, hogy kedves
 nyelvünk' tanulására nem kevés Tótokat és
 Horvátokat édesített: Némellyek még a' vi-
 lági törvény tanulók között is gyakorolják
 iskoláját. Talán ö néki köszönhetjük rész-
 szerént, hogy a' velünk lévő Horváth tár-
 faink nyelvünket már nem csak türhetik, ha-
 nem némellyek beszélnek is. Ezen nagyra
 született hazafinak egy valaki Nevendék tár-
 fai között, neve napjára e' következő
 versekkel kívánt örvendezni.

Kénye társidnak Priamusnak érd-el
 Napjait, majd majd teszi e' jeles fi:
 Így beszéllettem, mikor édes álom

Öntözi lankadt

Testemet, 's bé-húnt szemeim körül zöld,
 Tarka képek számtalanúl lebegtek!
 Sorfaink rendét kötözö, 's erefztö

Mord hajadonnal,

F 5

Hogy

Hogy miként hartz közt erejét Magyarinak,
 Úgy nagy elmejét (tsak emelje méltó
 Póltzra nyelvét a' Magyar Úr) egész föld'
 Színe tsudálja.

Bár jeles Kantnak nyomait kövefse ;
 Még Baglyoknak vak feregét is ékes
 Szája' hangjával ragyogó hegyére
 A' tudománynak

Vonfza: vagy lantját ütögefse híres
 Pindarusként; a' zuhanó tüzes nyíl
 Függve felhőkben marad énekére
 Halkva figyelmez.

Pest 9. Aprilis. P. N. P.

Ezen levelet ^{*}szóról ^{*}szóra kívántuk ide
 iktatni; mert vagynak némellyek olyanok,
 a' kik által nem látván azt, hogy Hazánk-
 nak egyik fő hazna 's ditsősége a' Magyar
 nyelvnek virágzásában áll, azt mondják hogy
 tsak a' Protestánsok akarják azt, hogy Ma-
 gyarúl follyanak a' Törvény Székek, — tsak
 azért pedig hogy a' Római Ekklesiának nyel-
 ve a' Deák nyelv. — — Eddig is akár-
 melly Tótos és Németes Vármegyében is
 tartozott a' Fő Ispány a' Rendeket Magya-
 rúl közönten. 's a' t. Mit akartak ezzel je-
 lenteni a' mi Eleink? — Azt hogy nekik
 szabadságokban áll mindeneket Magyarúl
 folytatni. 's a' t.

A'

A' Találós Mese vólt *Pujka*; a'
Rejtett Szó *Lógogrif*, mellyből ki-telik *ló,*
lógó, grif.

Találós Mese.

Leányom olyan van, mellyet akkor szültem,
Mikor az Északi szélhez férjhez mentem.
De ha a' Déli szélj ez lyányra szert tészén,
Akkor az én lyányom nékem Anyám lészén.
H. F. Á. P. P.

Rejtett Szó.

Vasból vagyok; négy a' lábam,
Két hátúlfon nyargalok.
Külömbféle a' nagyágom,
Metszek, rontok, vagdalok.
Ha fel-nyittasz egyetemben
Tízes számot vizsgálatsz,
Elöl hátúl a' nevemben
Tsak egy szóra találatsz.
Pozsoni Szemináriumból.

Hiacint Vallához a' Szigeti Cath: Gym-
ndsiúm' első Professordhoz.

Valla a' ki éneklette Belgrádnak meg-vételét,
Mellyben el-vezttette a' fél-hóld a' fényé-
nek felét.

Est-

Festveléven benne a' nagy Kóburg győzedele-
lem is.

Agyas verfeivel együtt, közlötte azt ve-
lem is.

Tetszik nékem mind a' kettő. Tanátsodat ja-
vallom.

Szép dolog a' jó dolognak hírt fzerzeni
azt vallom.

Kivált ha a' jó, még nagy is: ditsőfégl éne-
kelni,

'S azzal magának 's a' jónak oszlopokat
emelni.

Homérus az Iliumot mindég élővé tette;
Ilium meg meg Homérust azzal, mert ének-
lette.

Ha Éneás nem hartzolt vón, Márót ma nem
esmernők,

Éneás győzödelmet is, Máró nélkül nem
vernők.

Így jár a' ki oszlopokat másnak kíván emelni,
Szükséges-képpen a' maga nevét is rá kell
szelni.

Fidiás a' nagy Jupiter képét tsontból ki-
metfzven,

Dítséret' emlékezete örökre maradt nevén,
Policlétus a' Nagy Sándor oszlopának köszöni,
Hogy példája lehet oszlop emelésnek öfz-
töni.

Szép dolog, egyfzersmind nagy is, a' miről
éneklettél

Melly

Mellynek emlékezetére vers oszlopot szer-
zettél.

Nagy; mert nagy fogyatkozását, a' fél hóldnak
hirdetted.

Szép; mivel szép nemzetünknek vitézségét
pengetted.

Úgy é hogy a' nagy hóld szarvát, mihelyt
a' Sas meg-rúgta,

Mástól költsönözött fattyú fényét mind-
járt el-dugta.

Úgy kell, mert a' Szajkó, melly más tolla-
ival kérkezik,

A' Pávával vagy a' Salsal eggyüvé nem
érkezik.

Hogy a' béka, a' bikával érne, pöffedt eleget;
De a' nagy erőlködésben végtére nyaka
szegett.

A' ki a' más lován nyargal, azt hamar le-
szállítják,

Még pedig leg-többször ottan, a' hol job-
ban szorítják.

Így járt a' Hóld is, a' mástól költsönözött
fényjével,

Mint ezt *Valla* bizonyítja készített Éne-
kével.

Le-festetted a' Magyarok'személyét vitézségét,
Mind Loudon, mind a' Kóburg Sashoz-
való hívségét,

Vallyon ennél mi lehetett szebb, az igaz
Magyarnak,

Mint

Mint illy pompás győzödelme a' nemzeti
hív karnak?

Szedtél Agyas verfeidbe virágot másunnan is,
Kész is ez a' Hiatzinthoz gyűlni akár hon-
nan is.

Virágot hát ha kívánok Hiatzintnál meg-lelem;
Nem következhetik olly mord meg-fagy-
laló rút Telem.

Menj azért szép Hiatzintom óh virágok' vezére,
A' Héliconnak fel-duzzadt, leg-magasabb
hegyére,

Gyűjts öszvé ott mindenféle színt szagot egy
summában,

Hogy mindég virágot leljünk egy Hia-
tzint *Vallában*.

G. I. P.

*Nap-nyúgot felől ezek a' folyó-vizek sza-
kadnak a' Tiszába.*

I. *Zagyva*, vagy *Zadiva*, ered a' Mát-
ra hegy alatt. Nevezetes e' mellett *Hat-
van*, melly nagy mező város Heves Vár-
megyében, a' Mátra hegye alatt. 1524-ben
Zápolya János és Verbötzi István itt tartot-
tak Ország-gyűlést II-dik Lajos ellen. A'
régí időkben egy vólt ez a' leg-népefebb
Várofook közzül; úgy hogy az a kápolna,
melly most egy fertálynyira van a' Város-
tól, régenten a' város' közepénn esett, és
ött

ott vólt a' Fő-templom is. Ma bírja Her-
tzeg Grafalkovits, a' ki azt minden módon
népesíti. 2. *Jász-berény*, a' hol egyy szi-
getet tsinál, melyben a' Franciscánusok' Klas-
tromjok vagyon; 's Szólnoknál esik a' Tiszába.

2. *Sajó*, ered Gömör Vármegyében,
nem messze *Rosnyóhoz*, 's Ónodnál szakad
a' Tiszába. Nevezetes mellette 1. *Rosnyó-
bánya*, melly elég szép város Gömör Vár-
megyében, egyy kies mezőfégyben, melly
hegyekkel van környül - vétettetve. Itt szü-
lettetett a' világra *Merikovszki*, a' ki a' Tis-
fót Orvosi munkáját Magyar nyelvre fordí-
totta. Igen számosan vóltak itt hájdan a'
Prótestánfok, nevezetesen az Evangelicu-
sok: de 1714-ben Vallásfoknak szabad gya-
körlásától meg-fosztattak, 's annak utánna
a' Protestáns Papoknak oda még tsak bé-
menni sem vólt szabad. A' Sajóval eggye-
fűl a' *Tsetnek*, *Murány*, mellyhez nem
messzére esik a' híres *Murányi vár*, mel-
lyet örökké emlékezetessé tett Gyöngyöfi a'
maga *Murányi Vénusában*. Épült ez a'
Vár egyy igen magas hegyen, úgy hogy a'
szükséges elelégeket mindenkor tsigákon, és
hosszú lántzokon húzták-fel, a' tsigákat pe-
dig szamárok tekerték. Így esett-meg a'
víznek merítése is; a' benne lévő kútból,
melly olly mély vólt, hogy öt fertály tölt
belé, míg a' nagy bőr vedrek a' tsigán le-
eresz-

erésztek, és a' lovaknak segítőfégek által ismét fel-húztattak. A' Várban egy márvány kövönn ez az írás találtatik:

Ad Dei, ejusque Matris immaculatæ honorem, ad Excelsam Patriæ hujus defensionem, quo Comes Franciscus Vefelényi de Hadad Fortalitium hocce a fide Regia deficiens, in obedientiam redegit, Anno 1651, die 29-na Julii. Nem régiben találtattak itt négy értz és tzin koporsók is, mellyek közül az elsőbe tétettetett vólt Palatínus Vefelényinek teste 1667-ben. Ebbe a' Sajóba szakadnak alább a' Balog és Rima vizek, mellyeken is fok szép helységek és malmok talátnak. Minekutánna mind ezekkel egygyefül a' Sajó Ónod alatt, először ugyan a' Hernádba, az után pedig a' Tifzába önti habjait. Fellyül Ónodon van *Miskóltz* városa, melly igen szép és népes mező Város. Lakofai közel tizenhét ezerek, kik némelly kevés Németeket 's Oroszokat ki-vévén, mind született Magyarok. Itt tartatik a' Vármegye-gyűlése, a' hol a' Vármegye-házának bé-menetelén e' két Vers olvastatik:

PonDero CaVfarVM VIres, IVftosqVe Coronono —
 IVrIs patronos, CVnCtosqVoqVe DaMno
 faVores.

(A' többi következik.)